

Les papallones eternes

La Casa de les Papallones de Planoles, de la família Gabaldà Riera, compleix 20 anys

Planoles

Jordi Vilarrodà

Un sol dia és la vida d'una papallona, segons el saber popular. No és exactament cert, perquè n'hi ha que poden viure fins a una o dues setmanes, però no hi ha dubte que la seva bellesa és efímera. Hi ha un lloc al Ripollès, però, on aquesta bellesa es torna eterna: és la Casa de les Papallones de Planoles, on una família vigatana –els Gabaldà Riera– manté i posa a disposició dels visitants una de les col·leccions privades més extraordinàries d'aquests insectes. Ara fa 20 anys que la van instal·lar en aquesta casa particular de la vall de Ribes, després d'haver estat prèviament a Vic i a Sant Julià de Vilatorrada.

Perfectament exposades en vitrines i en calaixos que ells mateixos s'han fet –són ebenistes i dissenyadors– hi ha unes 28.000 papallones. “No ha parat de créixer”, expliquen Agustí Gabaldà pare, el creador d'aquesta col·lecció, i Agustí Gabaldà fill, que l'ha continuada. Moltes de les que tenen les han capturades ells mateixos a Catalunya –al Ripollès, Osona i la Vall d'Aran– i també en diferents llocs de la península on han viatjat. Es calcula que a Catalunya hi viuen poc més de dues-centes espècies de papallones de dia i moltes més de nocturnes, que poden ser cap a cinc mil. Ells s'han especialitzat sobretot en les primeres, i són capaços de distingir la més petita variació que les fa diferents. Molt a prop, a la Molina, van capturar un tipus de papallona *Melitea* única, segons han autenticat especialistes en entomologia. “Hi podríem posar el nostre nom, si

Els Gabaldà, pare i fill, davant d'unes de les vitrines on exposen la col·lecció a la Casa de les Papallones

Més insectes i fòssils

Planoles No només hi ha papallones, a la casa dels Gabaldà. Impressiona veure també l'extensa col·lecció que tenen de coleòpters. S'han especialitzat en uns de concrets, de la família dels lucànids, els popularment coneguts com a escanyapolls, que es caracteritzen per les seves *banyes*. Estan escampats per tot el món, i ells n'han aconseguit mostres d'arreu. “Sorprenen les diferents formes de desenvolupament d'una mateixa espècie”, expliquen. I per si fos poc, els atractius de la Casa de les Papallones inclouen també els fòssils,

volguéssim”, afirmen. La diversitat és molt gran fins i tot en llocs propers: “La vall de Ribes i la de Camprodon tenen diferències, per exemple”. Les diürnes i que viuen entre les flors són sempre les

de colors més vistosos. Entre les nocturnes, però, hi ha alguns exemplars que criden molt l'atenció, com l'anomenada *cap de mort* que apareix a la pel·lícula *El silenci dels anyells* o el *gran paó*, la papa-

llona de més gran dimensió d'Europa. Agustí Gabaldà Calls va començar en aquest món de ben petit, “amb un caçapapallones que ens havíem fet amb el meu germà”. Amb

mossèn Llorenç Puig, van començar a aprendre la part científica, i ell els va introduir també en el món dels fòssils. I l'empenta definitiva a la seva afició la va rebre de mossèn Josep Junyent, destacat entomòleg a més de poeta de qui l'Ajuntament de Vic custodia la col·lecció de papallones que va deixar, i d'Oriol Serrahima. “Són molts diumenges d'anar a buscar papallones, i després la feina de dissecar-les i exposar-les”, diu el pare Gabaldà. De cada exemplar, n'hi ha tres a les vitrines: mascle, femella i un que permet la vista per darrere.

ESTAN EN PERILL

Les papallones estan en perill. Els canvis en la biodiversitat les afecten: si hi ha menys ramats pasturant, per exemple, hi ha menys prats i, en conseqüència, menys flors. Els canvis en les pluges o l'ús de pesticides també les perjudica. Es calcula que en el darrer segle les seves poblacions han minvat en un 50 per cent. “De diürnes, no n'hi ha cap que no estigui en perill.”

Per això els Gabaldà pensen que la Casa de les Papallones de Planoles fa també una feina pedagògica entre els seus visitants, que poden adreçar-se al web (<lacasadespapallones.com>) per concertar les visites. Algunes ja són un costum, com la que organitzen cada mes d'agost per la festa major de Planoles. També rep especialistes que s'hi acosten amb objectiu d'estudi, i fins i tot ha estat estudiada en una tesi doctoral. “Som l'única casa particular de Catalunya que obre les portes per mostrar una exposició d'aquesta mena”, diu Agustí Gabaldà fill, que manté la mateixa passió que el seu pare. Tot sense ànim de lucre, i sense demanar ajuts de les administracions, “per amor a la natura”. I a la bellesa efímera de les papallones.

La història de Catalunya a través de 12.000 figures del Playmobil, a Ripoll

Ripoll 12.000 figures, 17 diorames, botigues de col·leccionisme i el concurs Click perdut. Tot això és el que podran veure les persones que visitin l'exposició “Història de Catalunya amb Playmobil”, a l'església de Sant Pere de Ripoll. La mostra permet conèixer alguns dels fets més importants de la història de Catalunya a través dels Playmobil com, per exemple, la figura de Guifré el Pilós, l'11 de setembre de 1714, el Timbaler del Bruc, l'apocalipsi Ripoll 1839, la Volta Ciclista a Catalunya o el referèndum de l'1 d'Octubre. L'exposició, organitzada per l'associació ClicksGirona i amb el suport de l'Ajuntament i la col·laboració del Museu Etnogràfic, es va estrenar els dies 1 i 2 de novembre i també es podrà veure aquest cap de setmana (de 10 del matí a 2 del migdia i de 4 de la tarda a 8 del vespre). Vist l'èxit de públic, és probable que s'allargui un cap de setmana més. El cost de l'entrada és de 5 euros, que van destinats a la residència Fundació Guifré. I.M.

Monteditorial revisa el mapa excursionista del Collsacabra

Vic Monteditorial, l'editorial vigatana especialitzada en l'edició de mapes excursionistes, acaba de publicar una tercera edició, revisada i actualitzada, d'El Cabrerès-Collsacabra. El mapa, en format clàssic i a escala 1:25.000, recull en detall els principals camins, GR, PR i SL, així com punts d'interès i patrimoni arquitectònic. Els recorreguts també estan disponibles per a GPS. Des del 2011, l'editorial ja ha publicat una quinzena de mapes.